

Hovedstaden
J.nr. 21/14202
Ref. JETRA
Den 31. august 2021

**Referat fra offentligt møde om forvaltningsplan for ny urørt skov:
Farum Nørreskov og Store Hareskov
afholdt den 26.8 2021**

Mødedeltagere:

31 borgere
samt

Fra brugerrådet: Kurt Borella og Gunnar Brüsich, Paul Korsholm, Knud Flensted.

Fra Naturstyrelsen: Jens Bjarke Hansen, William Siefert, Max Coomer, Kristian Nielsson, Stephan Springborg, Kim Søderlund, Stella Blichfeldt, Jesper Tranberg.

Kim Søderlund bød velkommen og fortalte om formålet med mødet:

- Informere om proces og hvad der kan og skal ske i skovene
- Gerne have gode råd og lokal viden, så det kan indarbejdes i de forvaltningsplaner, som nu skal udarbejdes.

Farum Nørreskov og Store Hareskov er nu endeligt udpeget til at blive urørt skov. Men urørt skov skal stadig forvaltes, så derfor skal der udarbejdes en forvaltningsplan, og dette møde er et led i denne proces.

Forvaltningsplanen udarbejdes i efteråret 2021 og sendes så som udkast i offentlig høring. Dette offentlige møde er en del af processen.

Forvaltningsplanen udarbejdes på baggrund af nogle overordnede retningslinjer, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmesiden:

https://naturstyrelsen.dk/media/296293/bilagb_endeligversion_overordnede_retningslinjer_for_uroert_skov_juni2021.pdf

De nævnte skove er udpeget på baggrund af finanslovaftaler i hhv 2016 og 2020.

Vi vil meget gerne have gode råd og lokalviden nu – eller inden for den kommende uges tid, så er det nemmere at udarbejde nogle gode forslag til forvaltningsplaner. Vi bruger naturligvis den viden vi har, og som vi fik ved den foregående proces, så vi er absolut ikke på bar bund selvom. Det er en presset tidsplan, men det skal nok blive nogle gode planer, som kommer i høring. Men giv os rådene i løbet af turen eller send en mail til HST@NST.DK.

Kim Søderlund gav et kort give **et overblik** over de nye retningslinjer for forvaltningen af de urørte skove:

I skal huske på, at siden 1805 har det primære formål med Danmarks skove været at producere træ – til huse, møbler, krigsskibe, brænde osv. Dvs skovene er beplantet og forvaltet til at producere kævler og tømmer, og det har bevirket, at skovene består af ens bevoksninger med samme træart og alder, så der er lange lige stammer uden sidegrene. Nu skifter formålet fundamentalt i en række skove, når de skal være urørte.

Ved ”urørt skov” forstås skov uden kommerciel skovdrift, hvor formålet er at fremme biodiversitet. Udgangspunktet er, at der skal **være så lidt aktiv naturforvaltning** i den urørte skov som muligt på sigt. Der kan gennemføres græsning og i et vist omfang andre tiltag til fordel for biodiversiteten, ligesom hensyn til bl.a. friluftslivet og fortidsminder fortsat skal tilgodeses.

NATURGENOPRETNING:

Vi skal gennemføre en naturgenopretning som strækker sig over 6 år fra forvaltningsplanen er endelig vedtaget:

- 1. Naturlig hydrologi** genoprettes så vidt muligt. Dvs der kommer flere vådområder i skovene. Men man fortsat skal kunne komme rundt i skoven og overholde vandløbsloven f.eks. i relation til naboer.
- 2. Håndtering af træerne med henblik på at gøre skovene mere naturlige og mindre homogene:**
  - Hjemmehørende er: løvtræer (minus ær, rødeg og lignende) samt skovfyr.
  - Hjemmehørende træer over 150 år fældes ikke
  - Hjemmehørende træer under 150 år: kan fældes og veteranisering. Kirsebær og lind skal fremmes.

Der kan fældes hjemmehørende løvtræer for at mindske homogeniteten som lysbassiner på 0,1-0,5 ha. Som udgangspunkt skal træerne efterlades, men i særlige tilfælde kan træet sælges.

Udtag af ikke-hjemmehørende træer

- Rødgran udryddes ikke. Der foretages tyndinger, der understøtter rødgranens fortsatte tilstedeværelse i den enkelte skov bl.a. aht sortspætten og blank gæstemyrer.
- En betydelig del af bevoksninger med europæiske træarter som ædelgran og lærk, som ikke er hjemmehørende i Danmark, afvikles. Unikke træer kan bevares.
- De oversøiske træarter (rødeg, douglasgran, thuja, abiea grandis, nobilis, og mange flere) afvikles som udgangspunkt. Dog kan douglasgran, thuja og grandis bevares som et landskabeligt og strukturelt element i mindre omfang. Unikke træer kan bevares.

I bevoksninger med de europæiske og oversøiske træarter vil der ofte blive benyttet renafdrift.

Herefter dvs. efter 6 år (med en officiel forvaltningsplan) fældes der som udgangspunkt ikke træer i de urørte skove undtagen træer, som er til fare eller gene for borgerne, friluftslivet eller kulturværdier, eller som er problematiske i relation til beskyttelse af biodiversitet f.eks. invasive arter.

3. Græsning:

Der kan som pleje etableres **skovgræsning**, hvis der allerede er sjældne arter, som kræver dette. (skovene udvælges efter central prioritering på landsplan).

Det tilstræbes:

- at lave hegninger på 100 ha eller større.
- at der gennem årene er fluktuation i græsningstryk
- så vidt muligt helårsgræsning uden tilskudsfodring

Der kan foretages fokuseret pleje i små bynære skove, hvor det ofte i praksis vil være umuligt at sikre plads til dynamisk græsning. Det kan være høslæt og gerne med leslåning af frivillige!

Vi forventer kun få nye hegninger i hovedstadsområdet, da den biodiversitet der er udpeget efter, langt hen af vejen er tilknyttet skov og dødt ved.

FRILUFTSLIV:

Infrastruktur som skovveje, afmærkede spor og faciliteter til understøttelse af friluftsliv vil i et passende omfang fortsat blive opretholdt og kan fortsat udvikles og tilpasses, også selvom det kræver fældninger.

I forbindelse med etablering af nye friluftsfaciliteter skal der ske en afvejning mellem bl.a. faciliteternes betydning for friluftslivet og for naturværdierne; herunder kan områdernes integritet som vild natur spille ind.

Mulighederne for friluftslivet i den enkelte skov beskrives i forvaltningsplanerne.

Skovgæsterne må fortsat oparbejde brænde til brug på skovens bålpladser. Der vil kunne opretholdes attraktive og lysåbne forhold for færdsel og ophold uden voldsom ophobning af dødt ved. Det gælder også opretholdelse af udsigter. Der vil blive holdt øje med risikotræer ved faciliteter og afmærkede ruter – som det også er tilfældet i dag.

FORTIDSMINDER:

Plejepligten kan ikke tilsidesættes.

DE KONKRETE DRØFTELSER:

På mødet kom deltagerne rundt i Store Hareskov og undervejs blev følgende drøftet:

Skoven er karakteriseret ved en stor variation i både topografi, jordbundsforhold og vandforhold. Det giver et væld af forskellige levesteder og området rummer derfor mange arter. De sjældne og truede arter, som har medført at skovene er udpegede, er tilknyttet dødt ved og den våde skov. Det er primært svampe og mosser. Således blev det diskuteret, at skovgræsning og lysninger ikke umiddelbart er et mål i skovene. Udvidelse af græsning ind i skovene vil således kun ske i meget begrænset omfang.

Der blev diskuteret veteranisering omkring store egetræer og andre enkelttræer, der ønskes bevaret. Her er der mulighed for at påføre nabotræer skader (veteranisering), så de svækkes og ikke overvokse egetræerne. Det vil både favorisere enkelttræet og skaber samtidigt stående svækket ved til gavn for biodiversiteten.

Der var enighed om, at selvom hovedreglen er, at ikke-hjemmehørende træer som thuja og douglasgran skal fjernes, så giver det variation i skovoplevelsen at bevare enkeltstående større ikke-hjemmehørende træer som eksempelvis douglasgran. Ligeledes var der et ønske om at en mindre del af markante bevoksninger med gammel douglasgran kunne bevares som et landskabs og strukturelt element. Yngre bevoksninger hvor douglasgran er indblandet vil blive håndteret således at douglasgran bliver fjernet. Man kan efterfølgende fjerne ny opvækst af douglasgran, men kun hvis det viser sig at den er et problem, dvs. hvis den spreder sig meget. Det blev fremhævet, at rovfuglene også ofte bygger rede i lærketræer.

På baggrund af et konkret spørgsmål blev det oplyst, at von Langens 2 store ædelgraner i Nørreskoven ikke vil blive fældet.

Der blev spurgt til hvordan rovfuglereder bliver beskyttet. Dette sker ud fra de registreringer vi har på vores ”pas-på-kort” som blandt andet DOF leverer data til. Derudover også ved gennemgang forud for skovning.

Det blev vendt, at projektet med udpegning og markering af livstræer ikke længere er relevant i de udpegede skove.

Der blev spurgt til klimaeffekten af omlægning til urørt skov. Udlægning af urørt skov er først og fremmest af hensyn til biodiversiteten. Effekten på binding og oplagring af CO₂ diskuteres af forskerene, men har ikke betydning for den konkrete udpegning. Det blev nævnt at man med den statslige skovrejsning har fokus på klima og grundvandsbeskyttelse.

Genopretning af den naturlige hydrologi er central i de urørte skove og der vil i både Store Hareskov og Nørreskoven blive gennemført en række aktive lukninger af grøfter. Med tiden vil større dele af blandt andet Store Hareskov således blive vådere. De nuværende veje forventes opretholdt, mens trampestier mv. vil flytte sig i forhold til hvor der er mulighed for adgang.